

BUDA - PESTA
14 Mart. st. v.
26 Mart. st. n.

Va esî duminec'a.
Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 11.

ANULU XII.
1876.

Pretiulu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

Poporele Daciei inainte de colonisarea romana.

V.

S c y t h i i .

Herodotu¹⁾ ni istorisesce, că regele Persei Dariu (515 a. C.) a întreprinsu o expediție de resbelu in contra Scytilorù, că sè-si respune pentru incursiunile facute de ei cu unu seclu mai inainte de aceea (634—607 a. Cr.) in imperiulu Medo-persicu, cu ocaziunea persecutării Cimeriloru. Locurile adeca ce le ocupa Scythii — dice elu — au fostu ale Cimeriloru. Scythii impinsi de catra orientele Asiei au nevalitu a supra Cimeriloru. Acestia imparechiandu-se intre sine in privint'a deslegării cestiunii: déca au d'a resistá incursiunii scythice, séu a emigrá mai departe, s'a imparțit in döue partide, a domniloru (basileis) si a poporului (demos) si dupa o bataia crunta intre sine, partid'a aristocratica a pornitu spre Asia mica, prigoniti de Scythi, cari inse nu i-au ajunsu, fiindu că Cimerii fugari au luatu calea pe tiemii pontului, éra Scythii spre media, a supra careia au dominitu vr'o 28 ani, — pana s'a intorsu éra la familiele sale d'a supra lacului Meoticu; cealalta partida a Cimeriloru remasa indereptu spre occidente, o vomu

vedé figurandu sub diferite nume omogene Celtiloru.

Va sè dica vechii authochtoni ai locurilor ocupate de Scythii veniti in Europa au fostu Cimerii de viti'a sud-europeana, Celtica.

Cum s'a intinsu ei pana d'a supra pontului Euxinu, amu vediut la loculu seu, precum si aceea, că acesti Cimeri au locuitu in vecinatatea Scytilorù, despartiti unii de altii prin fluviulu Tanais (Don) aprópe de o miia de ani (1534—634 a. Cr.)²⁾ in pace, pana au urmatu incursiunea scythica.

Dar cine au fostu Scythii?

Ezvδ, Ezvδης la greci, *Sacca*³⁾ la indi si persi insemnéza Nomadu, in opositiune cu poporele agricultore si stable din sudulu Asiei si Europei. Erá asiá dara in sensu mai largu o numire geografica, ce se dá la tóte poporele nomade din nordulu Asiei si Europei.

In sensu mai strinsu geneticu sub Scythi, cari — dupa cum ni spune Herodotu⁴⁾ — se numiau pe sine insii-si *Skoloti*, se intielege acelui poporu, care se trage din Scythia indica, latindu-se pe d'a supra Medo-persiei si a lacu-

²⁾ Herod. IV. 7. si Rotteck allg. Weltgesch. I. 2. 11. §. 4.

³⁾ Herod. VII. 64 (Saccæ sunt Scythi.)

⁴⁾ Herod. IV. 6.

¹⁾ Herod. Musele IV. Melpomene.

lui caspicu s'a trasu pana in regiunile d'a supra lacului meoticu in vecinatatea Cimeriloru. In estinderea acésta a loru ei fusera — in secl. VII a. C. intrerupti prin poporele Messagetice, scoborite din regiunile altaice in sieurile lacuriloru Oxiane — (Aral) si Caspice, in urma carui incidente Scythii se rupsera si se despartira in două grupe, cea asiatica remase in regiunile Oxului si Jaxartului, — si cea europeana, care a ocpnpatu locurile Cimeriloru d'a supra pontului si a lacului meoticu (Azov). Cu acestia avemu d'a ne ocupá ací in specialu. — In contra acestora a fostu indreptata expeditiunea lui Dariu, secl. VI. a. Cr.

Locuintiele, insusirile si datinele Scythiloru europeni ni le descrie Herodotu destulu de apriatu, adoperandu-se totu-deodata d'a ne face cunoscuti si cu poporele vecine.

Dupa elu⁵⁾ Scythia se estinde pe siesurile cele late ale Russiei meridionale de astadi, incepndu de la gurile Istrului pana la Tanais. Acésta Scytia se marginia la sudu cu Thracia despartita prin Istru, cu pontulu euxinu, peninsula cimerica seu taurica, si cu laculu meothicu. Spre oriente cu Sarmati'a, despartita de Scythia prin fluviulu Tanais (Donu), spre nordu cu Melanchlenii, Androphagii, Neurii s. a. éra spre occidente cu Agathirsii.

Latimea si lungimea ei numera catra patru mii de stadii, circa optu-dieci de mile geografice. Tiér'a supusa venturiloru nordici (Cribetiu) e frigurosa, lipsita de munti si de paduri, se taia prin multe ape, dintre cari cele mai mari sunt Istru (Dunare,) Tyres (Dnistrul,) dupa acesta Hypanis (Bugu), apoi Borysthenes (Dnipru), Panticapes (Conca), Hypakyris (Carcinitu?), Gerrhus (Donetiu), si in fine Tanais (Donu.) Scythia e avuta de pasiuni. Ei n'au nici cetati, nici fortaretie seu case stabile, ci traiescu cu familiele loru in carutie.⁶⁾

In respectulu socialu ei se impartiau in trei clase : domni, agricultori si nomadi; negoziul si industri'a erá in man'a colonieloru greco-milese, cari deschisera mai multe porturi de negotiu in giurulu Pontului, a nume spre partea scytica : Tyras, Niconiu, Carcinitis s. a. intre cari Olbia la gura Boristenelui erá centrulu ce mijlocia comerciulu intre Grecia si nordulu Europei si Asiei pana la Issedoni; intiegendu-se ací comerciantii prin tolmaci in siepte limbi.⁷⁾ Acesti coloni se numiau dupa

térgurile loru : Tyriti, Olbiopoliti, etc. indirekte si Scythi eleni.

Scythii domni (basileii) erau cei d'antâiu intre Scythi, cari pe ceilalti i priviau că pe sclavii loru. Ei portau trebile stapanirii si a resbelului; locuiau intre siantiurile ce le facuse spre aperarea loru in contra serviloru, candu s'a intorsu de la persecutiunea Cimbiloru din Media, asiediandu-se in castrele de pamantu intre Gerrhus si Tanais. Scythii nomadi locuiau mai cu séma partile nordice d'a supra Scythiloru regii si agricultori, pe candu agricultorii erau mai aprópe de tiermurile marei.

In respectulu cultului si altoru datine se deosebiau Scythii in două categorie: Scythii domni si nomadi aveau cultulu asiaticu mai cu séma a sórelui (oito-syrus) si a lunei (Artimpasa), a lui Marte (Ares) s. a. carora li aduceau sacrificie de vite, cereale, vinu etc. si in specie lui Marte i decorau altarele cu sabia.⁸⁾ Alte date ale loru mai constau si in aceea, că la ingropatiunile regiloru sacrificau servitori;⁹⁾ la incheiarea de pacturi fia-care picá cátiva picaturi din sangele propriu in pocallulu de vinu ce-lu beau,¹⁰⁾ éra la ospetie intrebuintau capatinele inimiciloru de pocale;¹¹⁾ traiau din lapte de iépa si manancau carne de calu pe care o pastrau sub siea. Din contra Scythii agricultori din partile occidentale din regiunea fluviului Tyres, precum : Calipidii si Alazonii, că si vecinii acestora Gellonii si Agathyrsii aveau datinele si cultulu tracicu, alu lui Dionisu (Bachu), cu cari Scythii cei adeverati nu se puteau impacá.¹²⁾ Acésta deosebire caracteristica, e de insemnatu, pentru că din ea deducem consecintie esentiale. Limb'a Scythiloru a fostu un'a si aceea-si cu a Sarmatiloru, dar mai corecta.

Acum sè trecemu si la datele ce ni le dà Herodotu in privint'a poporeloru invecinate Scythiloru.

In respectulu acesta Herodotu ni enaréza,¹³⁾ că Scythii amenintiati de expeditiunea lui Dariu, au chiamatu intr'ajutoriu pe töte poporele invecinate, a nume : pe Taurii, Agathyrsii, Neurii, Androphagii, Melanchlenii, Gellonii, Budinii si Sauromatii, ai caroru regi consultandu-se a supra acestei provocari, numai

⁸⁾ Her. IV. 59—62.

⁹⁾ Her. 72.

¹⁰⁾ Her. IV. 70.

¹¹⁾ Her. IV. 65.

¹²⁾ Her. IV. 17, 79, 108—109.

¹³⁾ Her. IV. 102, 119.

⁵⁾ Her. IV. 17, 48—57, 79—110, 122—128.

⁶⁾ Her. IV. 46.

⁷⁾ Her. IV. 24.

Sauromatulu, Budinulu si Gelonulu au promis uajutoriulu cerutu, éra ceilalti au refusatu ori ce amestecu. Dupa ce mai departe Dariu trecêndu Bosforulu si-a indreptat flot'a pe pontu in susu, si pe Istru pana la strimitorea unde se ramuresce Delt'a lui, adeca la Isaccea de astadi, unde a pregratit unu podu pentru trecere pentru armat'a pe diosu ce sosira pe tiermul tracicu, a iruptu din partea ast'a in Scythia.¹⁴⁾ Scythii retragêndu-se o parte pana peste Tanais, Persii i-au persecutatu d'a lungulu Scythiei pana in Sauromatia, si d'aicea suindu-se spre Budini au ajunsu pana la desiertulu Tysagetiloru. D'acolo sucindu-se Scythii persecutati in dereptu spre occidente, Persii li-au urmatu prin tierile Melanchleniloru, Androphagiloru si Neuriloru. De ací Scythii voindu a intrá si in tienutulu Agathir-siloru, acestia i-au opritu cu amenintiare de arme la marginea tierii.¹⁵⁾ Vediendu Dariu, că Scythii nu se dimitu la o bataia deschisa cu Persii, si trecêndu terminulu sustinerii podului la Istru, s'a reintorsu *reinfecta*.

Din acésta enaratinne amu vediutu in generalu si regiunile in cari se sustineau popórele vecine Scythiloru. Dar Herodotu ni mai dà si alte date speciale, cari ni punu in poziune d'a cunoscce locuintiele si datinele acestor popore vecine si mai apriatu. A nume:

1) *Taurii* din peninsul'a Cimerica seu Crimea numita asiá de la primitivii ei locuitori cimeri; de acésta peninsula se numerá si Chersonesulu tauricu, de la caten'a muntiloru taurici, ce incepe de la Himalaia, spre Asia mica cu o ramura a Caucasului numitu si taurulu Armenicu, ce trece cu intrerumperea de la Bosforulu cimericu, pana in acésta peninsula. Ací se afla unu munte d'a lungulu peninsulei, ce si astadi mai tîne numele Tauru. Poporulu tauricu lu-descrío Herodotu¹⁶⁾ că pe unu popor cu totulu diferit de Scythi.¹⁷⁾ Taurii sunt forte crudi, inimici strainiloru, pe cari prindendu-i i sacrificia dieitiei loru Iphigenia; traiescu din préda marina si din resbelu,¹⁸⁾ — se vede asiá dara a fi fostu o amestecatura din remasitiile Cimeriloru cu inmigratiuni caucasice si hellene. Pe Cimerii esiti din peninsul'a taurica i-amu vediutu figurandu intre poporele celtice sub numire de *taurisci* si *teurisci*.

¹⁴⁾ Her. IV. 89.

¹⁵⁾ Her. IV. 125.

¹⁶⁾ Her. IV. 103.

¹⁷⁾ Her. IV. 99.

¹⁸⁾ Her. IV. 108.

2) *Sauromatii*.¹⁹⁾ Acesteia locuiau cá vecini Scythiloru spre oriente intre Tanais (Donu) si Rha (Volga,) incependum de la anghiulu lacului meoticu in susu catra nordu, (va se dica tiér'a cosaciloru donici de astadi.) Ei se trageau din urmatorii Amazonelor²⁰⁾ fugite din Caucasia, de la Thermodonu, plutindu pe ap'a pontului euxinu, pana au sositu la tierii Scythiei. Ací facêndu cunoscintia si impreunandu-se cu luptatorii Scythi, din generatiunea acestora au formatu unu popor ruditu, dar independente de Scythi, a carora limba nu o putura inveriată pe deplinu, ci vorbiau unu dialectu stricatu. Femeile loru mergu in bataia si la vînatu si pôrta asemene imbracaminte cá barbatii.

Cine nu va vedé din impreunarea acésta a Scythiloru cu Amazonele o alegoria a impreunării Scythiloru cu femeile authochtoniloru, locuitoriloru-barbati prepadiți prin resbelele de aperare? Si déca authochtonii Scythiei au fostu din familia celtica, urmarea e naturala, că amazonele au fostu o ramura celtica.

Peste Volga spre oriente in vecinetea Sarmatiloru vinu gintile venatoriloru a nume spre laculu Oxianu *Messa-geti*, éra spre muntii uralici *Tyssa-geti* si *Iyrcii* (turcii?), cari asemeni sunt venatori.²¹⁾

De ací in colo Herodotu descrie poporele asiatici spre sudu: *Persi*, *Indii* etc., spre oriente: *Isedoni*, *Arismaspii* si *Grifi* cari pazescu aurulu²²⁾ totu ginte mongolice in giurulu muntiloru Altaici. Éra spre nordu in regiunile muntiloru Uralici pe *Argypeii* ómeni cheli cu nasulu turtit, cari traiescu cu ponticane (porumbele), apoi ómeni ce dormu o diumatate de anu (n'au sóre) (Calmucii, Eschimocii etc. din Siberia.²³⁾)

3) *Melanchlenii*. Indata dupa Sauromati

¹⁹⁾ Her. IV. 110.

²⁰⁾ Amazon. la Strabo 505.

²¹⁾ Her. I. 204. 215. IV. 11. 22. si 123. — γετ (get) insemnă venatoriu. De ací vine confusiunea multor'a — intre cari si V. Maniu, (is. istorica pag. 31 not'a 1. etc.) cari identifica pe venatorii asiatici Messa- si Tyrsa-geti cu venatorii din Thraci'a si Daci'a Daco-geti, si ramur'a acestora intinsa pana la Tiras (Dnistru) numiti *Tyrageti*. Dar Iber-getii lui Strabo (161 —) din Spania totu Scyti asiatici au fostu?

²²⁾ Her. III 102—116. IV. 13. 27. Aurulu acest'a se afla parte in muntii Uralici la nordulu Europei si Asiei, parte in nesipulu desiertului Gobi, unde-lu aduna nisice furnici mari la facerea mosinoielor, si se iau dupa ómeni déca se apropie de ele. Va se dica, pe aici sunt d'a se cauta grifi, pe cari B. P. Hasden in ist. Crit. i cauta in Ardealu.

²³⁾ Her. IV 13. 23.

intorcêndu-ne spre occidente vecinii cei nemijlociti ai Scythiloru sunt Melanchlenii²⁴⁾, cari locuescu d'a supra Scythiloru regii, sunt altu-feli, si nu poporu scythicu²⁵⁾, de si au unele datini scythice, pôrta vestimente negre, de unde si-deduca si numele. D'a supra Melanchleniloru se afla lacuri si locuri pustie. Considerandu, că Gerrhu (Donetiu unde locuiau Scythii,) că tôte apele din Scythia tragu cu sorgentii sei spre nordu-vestu, asiá noi trebue sè-i cautàmu incepndu de la Ucraina de astadi spre nordu-vestu.

4) *Androphagii*, cari sunt unu poporu cu totulu deosebitu de Scythi; au limb'a loru propria, sunt feroci, manca carne de omu, locuintiele loru sunt intre Melanchleni si Neuri d'a supra Boristenitiloru.²⁶⁾ Aproximativu locuintiele acestora se potu considera pe la sorgintele fluviului Hipanis (Bug) prin Wolhinia de astadi spre nordu-vestu.

5) *Neurii*. Acestia locuescu d'a supra Scythiloru Alazoni²⁷⁾ in regiunea fluviului Tyras (Dnistr), care despartiesce tiér'a Neuriloru de a Scythiloru. Ei au fostu sositu acolo inainte de espeditiunea lui Dariu cu vr'o câte-va decenie din alte regiuni, de fric'a sierpiloru,²⁸⁾ si se occupa cu lucruri strigoice, schimbandu-se in lupi (Wehrwolf.) Credemu d'a puté afla locuintiele loru pe la sorgintele Dnistrului prin Podolia de astadi in susu.

6) *Agathyrssi*, cari locuescu prin locurile de unde curge fluviulu Maris²⁹⁾, va sè dica in Ardealulu de astadi, si se invecinéza cu Scythia. Ei sunt luxuriosi si avuti de auru, traiescu intre sine amicabilu si comunismu cu femeile, că sè fia toti intre sine infratiti si ruditii si sè nu fia unulu catra altulu invidiosi seu inimici. In celealte datine ale loru se apropia de Thraci. Fiindu locuintiele Agathirsiloru situate tocmai in centrulu terenului, la care tintescu cercetările nóstre, ne vomu reintórce la ei mai in specialu.

Ací sè aruncàmu o privire si a supra Budiniloru si Geloniloru, cari de si nu se amintescu că marginasi Scythiei³⁰⁾, totusi ei au

²⁴⁾ Her. IV. 100.

²⁵⁾ Her. IV. 20. 107.

²⁶⁾ Her. IV. 18. 106.

²⁷⁾ Her. IV. 17—51. 105.

²⁸⁾ Pôte de lacustele ce se ivescu adeseori. B. P. Hasdeu: Ist. crit. reduce regiunea sierpiloru de unde au fugitui Neurii la insulele Sierpiloru si la Delta Istrului-Peuce si Leuce.

²⁹⁾ Her. IV. 49.

³⁰⁾ Her. IV. 100.

luatu parte la aperarea Scythiloru in contra lui Dariu³¹⁾, a nume:

a) *Budinii*³²⁾ se descriu că ómeni cu perulu blondinu si ochii albastri. Ei locuiescu mestecati cu gelonii, de cari se deosebescu rare, atât in datine, si cultu, cătu si in limba si in traiulu vietii, pentru că Budinii sunt locuitori primitivi, nomadi, sclatici, mananca pere de bradu; din contra —

b) *Gellonii*³³⁾ pe cari Herodotu i crede a fi de origine hellena, alungati din emporiele loru de negotiu, se occupa cu agricultur'a si horticultur'a, mananca pane, si se deosebescu de Budini si in privinti'a phisionomica. Gellonii tinu cultulu hellenicu, avendu sanctuare de diei hellenici, provediute cu statue, altare si capele de lemn. Ei celebréza feste totu la trei ani cultului lui Dionisu, dupa modulu bachanicu. Vorbescu parte grecesce, parte si limb'a scythica.

E greu d'a ne orientá astadi despre locuintiele Budiniloru si Geloniloru, pentru că ací i aflâmu spre Tanais, ací in regiunea neuriloru adeca a Dnistrului. Herodotu ni spune, că Budinii locuiescu d'a supra Sarmatiloru³⁴⁾, avendu spre oriente pe Tissageti, de cari se despartiescu prin o pustietate de siepte dile, fiindu tiér'a padurósa si paludinósa, pentru cari si cetatea Gellonos facuta de Gelloni tota de lemn.³⁵⁾

Din tôte aceste se vede, că ei locuiau pe vâlile regiunii si ai sorgintiloru fluvielor Volga si Donu, ce ajungu si se intalnescu prin Lythvania si Volhinia cu sorgentii Dniprului, prin urmare fiindu Budinii mestecati cu Gelonii, unu poporu dupa cum dice Herodotu³⁶⁾ fôrte mare si latitu, nu e nici o mirare, déca pe Budini si pe Geloni i aflâmu mai tardiu pană pe d'a supra si in vecinetatea Neuriloru, spre regiunea Vistulei³⁷⁾ adeca spre Germania. Se insemnâmu ací, că Herodotu tôte aceste le spune numai din audire, si prin urmare regiunea locuintieloru acestorui popore e numai

³¹⁾ Her. IV. 102. 119. 120. 122—123.

³²⁾ Her. IV. 21. 108. 109.

³³⁾ Her. IV. 108. 109. Multi au identificat pe Geloni cu Budinii. (Vedi si W. Schmidt Die Gelen und Daken. Archiv des sieb. Vereins 1859 p. 9—10) inse Herod. (IV. 109), spune apriatu că pe nedreptulu se identifica. Vedi si la Strabo 504 Gelli.

³⁴⁾ Her. IV. 21.

³⁵⁾ Her. IV. 108. 109.

³⁶⁾ Her. IV. 108.

³⁷⁾ Vedi: Periegete Dion. V. 30. — Tetres Chil. VII 222. 703 s. 759.

aproximativa. Lacurile si locurile paludinose la cari indigiteză Herodotu, ne facu a crede, că locurile acele se apropiau de litoralele marelui baltice.

Mai incolo de Vistula spre nord-vestulu Europei, adeca spre Germania si Scandinavia de astadi Herodotu nu mai are nici o cunoscinta, afara de ce a auditu si elu vorbindu-se de *Hiperborei* adeca de ómeni ce trecu peste muntii Carpatilor spre Nordu,³⁸⁾ si cari trimisamente sacrele loru oferte invelite in spicuri de grâu pana la Dodona si Delos, incredintandu-le la vecini, cari din mana in mana le predau la vecinii mai de parte pana ajungu la locul destinatiunii loru.³⁹⁾

Aici, unde cunoscintiele geografico-ethnice parasesc pe Herodotu, trebuie sè luàmu datele mai tardîne. Strabo geografulu⁴⁰⁾ ni suplinesc in câtu-va acesta lacuna intr'atât'a, incât cinci secole dupa Herodotu afla pe Sauromati sub diferite numiri speciale : Sarmati, Roxolani (Russolani), Jazigi etc. estinsi pe d'a supra regiunilor scythice mai susu descrise, adeca pe acolo, pe unde Herodotu pune pe Budinii, Melanchlenii, Andropophagii si Neurii, va sè dica peste tota Russia europeana de astadi pana la Vistula; éra de aci incolo spre vestu pana la Rinu si spre sudu pana la caten'a muntilor Carpatho-Hircinici, va sè dica Germania de astadi, deja ocupatu de ginta germanica.⁴¹⁾

Consecint'a naturala, că dupa ce Sarmati si Scythii lui Herodotu, cari au avutu un'a si aceea-si limba, si cari prin positiunea geografica ocupara pana pe timpulu lui Strabo, se potu fara indoiéla considera de antecesorii Leto-Slaviloru, Budinii, Melanchlenii, Andropophagii si Neurii si Heperboreii⁴²⁾ lui Herodotu cu limba diferita de cea scytho-sarmata se ivescu impinsi de elementele sarmato-scythice spre occidente, ocupandu spaciulu vacuu a lui Herodotu pana la Rhinu, si marea Baltica, se potu luá de elemente Germane.

Dupa impingerea elementelor germane

³⁸⁾ Her. IV. 13.

³⁹⁾ Her. IV. 32—35.

⁴⁰⁾ Strabo VII. 290—296.

⁴¹⁾ Germanii devenira cunoscuti la Romani numai dupa debelarea si supunerea sucesiva a elementelor celtice. Ei se grupau in urmatorele familie: Familia *teutonica*, impartita in Istuevoni si Inguevoni de la Rinu pana in peninsul'a Cimbrica (Nederlandii, Anglia, Dania, Scandinavii etc.) Familia Svedica (Svabii din Germania centrala), si familia gothica in regiunea Vistulei si a marelui baltice.

⁴²⁾ Hiperboreii lui Herod. IV 13 si 32 si Strabo VII 507. se potu considera de poporele finice.

prin cele sarmato-scythice spre occidente — casiunata intre altele chiar si prin espeditiunea lui Dariu — tragendu-se acele — dupa cum ni spune Herodotu⁴³⁾ — spre nordu-vestu, bate la ochi, că cîtu-va timpu mai figuréza Gelonii, éra dupa incetarea acestui nume ivirea numelui de Bastarni, pe cari Strabo nu scie că tiene-se de Scythi seu de Germani, seu de nici un'a din aceste ginte⁴⁴⁾ tocmai pe unele si acele-si locuri intre Carpati si Dnistrus, pana la Delt'a Dunarei, va sè dica tocmai pe acele locuri, pe unde — dupa Herodotu — incetandu Scythii cei adeverati, vietiuau nisce elemente parte dependente, parte independente de Scythii, dara cu totulu diferite de ei atât in privint'a cultului, cîtu si a limbei si datinelor, intielegu aci pe Alazoni, Calipidi, Geloni etc.

Enigm'a acesta se va deslega de sine, in data ce vomu resolvî cestiunea : că cari au fostu marginele Scythiei spre sud-vestu, adeca spre Dacia?⁴⁵⁾

(Va urmă)

D u r e a m e a.

Ah ! unde, unde sburatu-ai óre
O, prima-véra suridietória,
Cu sinu-ti veselu de dalbe flori ?
Si unde, unde voi, visuri line,
Voi dile dalbe de farmecu pline,
A vietii mele ceresci comori ? ...

Eram ferice, că 'n lunci o flóre,
Si ori ce neguri intristatórie
Erau departe de sinulu meu ...
Si că unu fluturu prin cea campia,
Spiritu-mi veselu cu bucuria
Prin sfere line saltá mereu ...

In sinu-mi fragedu domniá atunce
O prima-véra cu multu mai dulce
Cu multu mai svava, că cea din plaiu !
Flori dulci — sperantie si visuri line —
Zimbau in cale-mi, si pentru mine
Ah ! lumea 'ntréga erá unu raiu ! ...

O ! móre trista si multu amara !
De ce din asta doiósa tiéra,
De ce atunce nu me luasi :
Sè trecu din lume, sè moru cum móre

⁴³⁾ Her. IV. 125.

⁴⁴⁾ Strabo VII. 294.

⁴⁵⁾ Din numerii trecuti avemu de a mai indreptá urmatorele gresielii ale decopiatoriului : pag. 75 not'a *) in locu de : vedi opulu acestuia, pune : Vas. Maniu Disert. pag. 46, in comparatiune cu Herodotu IV 11 22 123. si V. 4. Strabo 118, 306. Pag. 87. Col. 1. rend. 27. *Cimri* in locu de *Cimzi*. — Pag. 97 Col. I. rend. 12 *Imau* in locu de *Iman*.

Atinsu de cosa, zimbindu spre sole,
Unu crinu fericie si dragalasiu?

Sè trecu din dile cu visuri line
La alte visuri multu mai senine,
In ceriulu sacru, in empireu;
Sè nu simtu chinulu ce-acum m'apesa,
Sè nu vedu nòptea si ceti'a desa,
Ce adi se 'ntinde in giurulu meu!...

Vediut'ati crinulu palitu la facia,
Acui tulipina, acui verdétia
O róde 'n taina unu verme-ascunsu?...
Asiá sum si eu, fara colore,
Secatu de-o rana, ce cruntu me dore,
Strivitu de chinulu, ce m'a patrunsu...

Pe dì ce merge durerea-mi cresce;
In sinu-mi veselu vai! adi domnesce
O tómna trista si-unu rece ventu:
De-a carui aripi otravitorie
Sperantie, visuri indulcitorie
— A fericirii dulci florioré —
Ingalbenite cadu la pamentu...

Oh! animi scumpe si multu iubite!
Amici cu fecie dragi, inflorite!
Zadarnicu numai ve incercati:
Cu dulci cuvinte alinatorie
Sè-mi unge-ti ran'a, ce cruntu me dore,
Si-a mea 'ntristare s'o alungati!...

A mea durere, a mea tristetia,
Nu-i pravu de tierna, seu noru de cétia,
Sè sbore 'n aeru, se treca 'n ventu!
A mea durere-i o negra stanca,
A mea 'ntristare-i o mare-adanca...
Si nu va trece pana 'n mormentu!

Ér trist'a causa-a durerii mele...
Lasati cu mine s'o ducu la stele,
Ve vogu, lasati-o, n'o mai cercati!
A vóstra vóce intrebatoria
Largesce ran'a ce cruntu me dore...
Oh! dati-mi pace, nu me 'ntrebatu!...

Dorita móre! o! vino, vina,
Asculta: sinu-mi ce tristu suspina!...
O! stingemini chinulu nemarginitu:
Caci vai! departe de ori ce bine,
De dulci sperantie, de visuri line:
Viéti'a dulce e pentru mine
Unu valu de chinuri nesuferit!...

Petru Dölfu.

Caleatoria de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

Asiá dara form'a se fia rotunda, marimea de unu diametru cu 9 urme, cu parete de o urma grosu, materi'a aluminium, greutatea 20,000 de pundi.

Dupa aceste statoriri prim'a siedintia a comisiunii se incheia cu indestulire.

A supra publicului din afara facu mare impressiune scirea acestei statoriri, care indata s'a publicatu prin diuarie. Multi faceau din capu cu nencredere. Unu glontiu de noue urme, si de 20,000 pundi de greu! Ce tunu va trebuí pentru acel'a!

Tocmai deslegarea acestei cestiuni fu obiectul siedintiei a dou'a, tinuta din partea conferintiei.

Problem'a acumă era acésta: a dă unui glontiu cu diametru de 9 urme si 20,000 pundi greu o iutiéla incepatoria de 12,000 yardi.

Candu gur'a unui tunu arunca afara unu glontiu, ce se intempla? Trei diferite puteri esercta inriurire a supra glontiului: resistinta aerului, atragerea pamentului si aruncarea. Prim'a putere nu este pre considerabila; aerulu din giurulu pamentului nu ocupa mai multu spaciu, decat 10 mile, peste cari glontiulu nostru va trece in decursu de 5—6 secunde, ceea ce este unu intervalu destulu de micu, că se nici nu consideram tota resistinta aerului. Atragerea pamentului, adeca greutatea glontiului, in proportiunea departarii totu scade. Va se dica in primele secunde e forte mare, mai tardi totu mai mica; la o departare ca lun'a deja e atat de nensemanta, incat de acolo corpulu ar cade numai o jumetate de linia in secund'a prima; adeca mai nimica.

Eta ce pedeca, la inceputu mare, dar apoi micsioranda, trebue se se delature prin impulsuinea strasnica, data glontiului.

Acestu resultatu se va obtiné prin lungimea tievei tunului, combinata cu cantitatea pravului de pusca.

Va se dica, mai nainte de tot trebue se se decidea lungimea tunului! Pan'acuma nici tunurile cele mai mari, Columbiadele, n'au fostu mai lungi, decat 25 de urme. Alu nostru trebue se fia multu mai mare, giganticu mai lungu.

Maston, omulu ultraismiloru, numai decat propuse o lungime de o jumetate de mila.

Lungimea tunului servește spre a mari resistinta gazurilor inchise si legate prin glonti. Inse nici in privint'a acésta nu trebue se trecemu peste marginile necessarie. De regula lungimea tunului e de două-dieci si cinci de ori mai mare, decat diametrulu glontiului; er greutatea lui e de 230—240 de ori mai mare decat greutatea glontiului.

(Va urmá.)

RANELE NATIONIL

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —
(Urmare)

— Dar cum? — intrebă Pörös.

— Eu cam incepă a intielege cum? — continuă baronulu-presedinte.

— Asíá, — continuă Árpád, — că vomu scrie lui Albinescu o epistolă, în care vomu impartești, că mai multi insă au vediutu alalta séra pe Aurora esindu din locuintă lui Zi ubranu. Vomu spune, că aceia pana 'n momentulu acestă au pastrat pentru ei secretulu compromisitoriu de onórea fetei și familiei lui. Si vomu adauge, că dinsii nici nu-lu voru respandî in publicitate, de cumva elu va renunță la candidatura și va lasă terenul liberu pentru Zimbranu. La din contra, ei declară, că voru face intrebuintiare de acestu secretu, dandu-i publicitatea cea mai estința. Si-apoi védia elu ce va fi sfirsitul!

— Minunatu planu! — esclamă Semmiházy.

— Ce e dreptu, — adause Pörös, — trebue să ne inchinămu capacitatății lui Árpád! Asíá ceva nici unul din noi n'ar fi pututu să plasmuiésca.

— Se vede, că dinsulu pôrta condeiulu in mana, — dise Ugorkafay, — in adeveru e vrednicu să fia corespondintele diuarielor.

— Elu, — dise Cameleonu cu ironia, pe care inse nimene nu o observă, — nu numai scie să facă raporte diuarielor despre cele intemplete: dar insu-si e in stare a produce evenimente vrednice de raportat.

Indestulirea era generala. Toti si-esprimara com placerea loru. Numai baronulu-presedinte stă pe gânduri si tacen.

In sfîrsitu apoi incepă să vorbescă și elu, — si dise:

— Planulu e forte bine croit; inse mie mi se pare, că totusi nu se poate realiza.

— Pentru ce? — intrebă Árpád cu mirare.

— Pentru că ori câtă de genialu este acel'a, totusi are o scadere mare, — response baronulu.

— Ce? — intrebară mai multi.

— Aceea, că nu este cuviinciosu, — response baronulu.

— Cum? — intrebă érasi corespondintele.

— Eu — continuă baronulu — gândescu, că in afaceri electorale multe se permitu; este iertat să mergemu pana la marginile estreme: nici odata inse nu se cade să desconsiderămu simtiementulu cavalerescu. Astu-felu dara putemu să facem u Albinescu ori ce neplacere; nu potu inse a me invoi, că să compromitemu onórea unei fete, care nu ni-a gresit, care nu ni stă incale, care nu se poate aperă, și pentru care divulgarea secretului nostru ar fi o sentintia de mórte. Procedur'a acésta, după parerea mea, n'ar fi cuviinciosa; cu atâtua mai putinu cavalerescă.

— Asíá e, — grabi aprobá numai decâtă Pörös, caruia i si paru reu, că mai nainte a primitu propunea corespondintelui, fară să fi ascultat mai antâia parerea baronului.

— Dupa o meditare mai adanca, — adause Ugorkafay, — eu inca trebue să recunoscu, că domnulu baronu are dreptu.

— Si eu, — adause Semmiházy.

Corespondintele diuarielor aruncă spre ei o cautatura de dispreu, apoi dise:

— Nu me interesesezu multu de parerea vóstra, căci nu tinu multu la aceea. E schimbaciósa că vremea in aprile, si se 'nchina totu-de-una puterii, cum se 'ntorce flórea-sórelui totu catra sóre. Caus'a, că vinu să ieu de nou cuventulu, este d'a responde domnului baronu, a carui parere si pentru mine totu-de-una e respectabila.

Baronulu i se 'nchină, éra Árpád continuă:

— Domnulu baronu are dreptu, că planulu meu nu este nici cuviinciosu, nici cavalerescu. Înse mi-permitu a reflectă, că se insiélă, afirmandu, că in asemene afaceri ar trebui să se respecte cuviintă, său cavalerismulu. In politica, si in specialu in luptele electorale, este permisu să se intrebuintizeze ori ce felu de arme. Aice nu se considera mijlocele, ci numai scopulu. Apoi, revenindu la casulu specialu, noi nu vomu comite nici unu actu necavalerescu. Avemu unu secretu mare, pentru Albinescu pretiosu, — lu-vomu oferă dura lui, să-lu cumpere, lu-vomu dă in schimbă pentru unu faptu alu lui. Éta totu ce voimur să facem! Déca elu va primi ofertulu, târgulu se va incheia, secretulu nu se va divulgă, si Auror'a nu se va compromite de felu. Ér déca nu va primi, inca vomu putea fi linisciti, că nu noi, ci dinsulu este autorulu urmărilor; căci ar fi pututu să le oprésca; si n'a facutu acésta.

Cuvintele lui Árpád facura impressiune mare in toti. Niste ómeni cu simtieminte nationale fanatice, precum erau dinsii, porumpeau cu placere in aplause frenetice, căci toti consimtieau, toti aprobau cuvintele lui: inse baronulu, uniculu aristocratu intre atâtia democratii, avea a supra loru asíá mare influenția, incătu nici unul nu cutediă a-si esprime parerea.

Erá tacere.

Cameleonu Tufariu, vechiu inimicu personalu alu lui Albinescu, pentru că acestă mai de multe ori si-a permis a contra-balantiá activitatea-i politica, si astu-felu — precum dice lumea — i-a facutu multa paguba, — uită la momentu superarea, ce i-a causat Árpád prin combaterea informatiunii sale despre desfacerea logodirii lui Stefanu cu Auror'a; uită tóte, căci i plesnă prin minte ide'a, că éta ocasiunea cea mai potrivita să-si resbune si elu in contra lui Albinescu, pentru acelle multe neplaceri, compromissium si suspicioñari, câte i-a facutu acésta.

Elu dara vediendu, că nimene nu cutéza să grăiescă fatia de convingerea baronului, dise aceste vorbe:

— Eu respectezu si stimezu cuvintele de lealitate ale domnului baronu, cari au sorgintea loru in o anima in adeveru cavalerescă. Cu tóte aceste fia-mi permis a spune, că ele de asta-data la ocasiunea prezente nu se potu aplică. Frumosu si nobilu este simtiementulu cavalerescu pe terenul seu: inse in modul'a luptelor electorale astu-felu de flóre nu poate să crășca. De aice este eschisu cavalerismulu. Triumfulu este scopulu principalu. Mijlocele si căile nu ne prevesc. Eu dara mi-permitu respectuosu d'a nu fi de asta-data de parerea domnului baronu, ci să sustinu propunerea amicului nostru Árpád.

Aceste cuvinte schimbara indata situatiunea. Ele inspirara curagiul celor de fatia, cari mai nainte — după vorberea baronului — nu cutediara a grai. Si in scurtu timpu, unul după altulu si-esprimara parerile, că dieu cavalerismulu de asta-data trebue pusula o parte, si să se execute planulu lui Árpád, căci acel'a va pute să usioreze realisarea scopului.

Baronulu, vediendu, că a remasu singuru cu conceptulu seu despre cavalerismu, dise frecandu-si manile:

— Faceti, ce veti voi, dar pentru faptulu acest'a eu nu primescu nici o responsabilitate a supra mea!

— Nici nu trebue, — respunse corespondintele.

Vomu suportá noi tóta responsabilitatea.

Si dupa acést'a societatea se imprascia, insarcinându-se mai antâiu cu executarea planului insu-si propunetoriulu, carele intre toti sciindu mai bine manui condeiulu, va fi mai desteru a compune o epistola anonima catra Albinescu.

XI.

Momentulu decisivu.

Sè ne rentorcemu la Stefanu!

Dupa ce Aureliu Pompilescu se departà din locuint'a lui, precum amu spusu, dinsulu a remasu sub impressiunea unei iritatiuni cutrieratòrie.

Dóra a sut'a óra si-recapitulà in memoria tóte cele petrecute in internulu lui si in giurulu seu in septemanile din urma. Facu asemenare intre starea lui mai de demulu si intre cea de acumă, si constatà, că a trecutu prin o schimbare mare.

Atunce ducea o viétia modesta si lina, dar indestulita si fericita; acuma liniscea a sburatu din trafulu seu, dar a dusu cu sine si indestulirea, ma dóra si fericirea.

Atunce avea o multime de amici, cari lu-iubiau numai din instinctulu animei loru, acuma numerul amiciloru pare că s'a imputinat, si cei ce au mai remasu, lu-iubescu numai din interesu materialu, precum tocmai in momintele trecute s'a pututu convinge.

Atunce lu-stimau toti, tineri si betrani, era modelulu tinerimei si fal'a betraniloru: dar acuma ómenii cei mai sinceri rôndu pe rôndu lu-parasescu, betranii — in frunte cu Albinescu — lu-condamna, ér tinerii — prin vocea lui Aureliu — lu-despreutescu.

Situatiune neplacuta!

Positiunea in care lu-tîri unu pasiu neprecurgatatu alu lui, unde lu-amagi lacom'a de rangu innaltu si viétia comóda, i acusá consciint'a, si i stîrnì o remuscare adanca.

Si acésta se potentia mai alesu prin cuvintele lui Aureliu, vechiu amicu intimu alu seu, lipsit u fatiaría violéna, a carui parere totu-de-una avea o inriurire mare a supra lui.

Inca si Aureliu l'a parasit, prietenulu seu din copilaria, cu care a petrecutu atâti ani fericiti, cu care a creatu atâte illusiuni frumose; pe care atâtua de multu l'a stimatu; care posede unu caracteru atâtua de nepetatu, si cu care dimpreuna ei amendoi au combatutu asiá adese ori tradârile nationale!

Asiá dara dinsulu in adeveru e pecatosu.

Sub impressiunea acestei remuscari, Stefanu era gata se se rentorca de pe calea gresita, recunoscendu-si gresiel'a, si promitiendu a remané in viitorul fidelu standardului natiunalu, unde mai de multu a debutat cu onore.

Inse i era rusine se faca acést'a.

Elu a fostu unu tineru cu caracteru, pe elu nu l'a condusu vr'o intentiune criminala seu réu'a vo-

intia, — elu a cadiutu numai gertfa unei amagiri naive.

A gresitu, dar nu cu voint'a sa, căci a fostu sedusu.

Erá tineru, avea ambitiune, si doria se jóce unu rol mai mare.

In naivitatea sa, elu crediù, că facendu o concessiune óre-care in privint'a politica, va pute se realizeze acestu visu, fara că prin acést'a se faca vr'o pugna natiunii sale.

Se pote, că déca era cine-va, care la inceputu i spunea, că presupunerea acést'a e falsa, si că acést'a caele duce la tradare nationala: dóra se rentorcea numai decâtu.

Inse elu nu intelni unu astu-felu de omu.

Vechii lui amici, Bumbescu, Cimbrudanu si ceilalati, in locu de a-lu desamagí, inca ei lu-svatuiră se faca acestu pasiu, ei lu-indemnara si incuragiara, candu dinsulu la inceputu li refusă cererea si i atacă aspru pentru acésta indemnare.

Éra dintre cei mai betrani, Albinescu, in locu de a-lu capacita parintiesce, lu-atacă indata aspru si fara crutiare, ceea ce nu pote se produca decâtu numai iritatiune in ori ce anima tinera.

Asiá dara a fostu usioru se se amagésca, se lunece si se gresiesca...

E bine, in momintele acestei elu vediù in ce stare a ajansu. I parea reu de tóte cele facute. Era gata se se rentorca cu placere, dar nu mai putea se faca acést'a.

In intrernulu lui numai decâtu se ivi intrebarea:

— Ce ar dice lumea?

Si era elu si respundea:

— Lumea ar dice, că sum unu omu usioru de minte, fara caracteru constantu, in care nimene nu se mai pote increde, căci mi-schimbu principiulu in fia-care momentu.

Si asta era se fia pentru dinsulu o judecata pre aspra!

Stefanu era convinsu, că dinsulu a gresit si că a fostu amagitu. Inse nici decâtu nu voia, că lumea se afle, că elu s'a desamagit; căci atunce opiniunea publica lu-putea acusá cu totu dreptulu, că dinsulu numai din interesu materialu si-a schimbatu pararea.

Si sentint'a acésta avea se-i produca o mórte morala.

— Nu! Elu nu me mai potu rentorce pe calea cea vechia, — si-dise elu. Candu am parasit-o, am disu tuturora, că facu acésta din convingere, precum mi-a si parutu că urmez. Trebue dara se remanu totu pe terenulu acest'a, de cumva voiescu, că lumea se renosca si despre mine, că am si eu o convingere, pe care voiescu s'o ducu la triumfu, chiar si fatia de cele mai grele pedece!

Apoi tacu; dar peste câteva minute aduse:

— Intempe-se, ce se va intemplá, eu trebue se-mi urmez calea hotarita, de cumva voiescu se mai figurezu in lume că omu ce are curagiulu opiniunii sale, că omu de omenia!

Si dupa aceste vorbe, usioratu érasi in internulu seu, uită se mérga la otelu a vedé pe Aurora; nici de dins'a nu-si mai aduse a minte.

Nu e mirare. Elu nu o mai iubiá din anima. Si

mai ingrija unu minutu döue de sörtea ei ; apoi érasi o uită de totu.

Intr'unu tardiu inse totusi se ivi in memor'a lui figur'a ei. Dar elu nu mai tresari, figur'a ei nu-i mai facea remuscare.

Ce e dreptu, dinsulu mai era inca logodniculu ei. Anelulu de credintia i spunea, că Aurora este mires'a lui. Inse elu scie pré bine, că acésta casatoría atérna numai de unu firu de peru. I parea că desfăcuta de totu. Si déca n'a retramis inca anelulu de credintia, numai simtiul seu cavalerescu e caus'a ; inse dinsulu nu s'ar superá de felu, déca tat'a Aurorei si ar tiné vorb'a. Elu ar deveni liberu de totu, éra ea, — faca ce-i va placé.

Éta prin ce schimbare trecu anim'a lui in decursu de câte-va óre ! Acuma nu-i mai pasá de sörtea ei, ci se interessá mai tare de vîitoriu seu propriu. Decisu a merge mai departe pe calea apucata, elu nu mai voi sè reincépa nici legatur'a de amoru cu Auror'a.

Lipsitu astu-felu de tóte simtiemintele sale vechi, i se parea că stă la incepitulu unei vietii noué, care de si nu-i promitea indestulire, i suridea inse cu stralucire si pompa.

Numai de la elu atérná sè aiba unu debutu intimpinatu de aplause.

Si elu se predete sortii.

Din minutulu acest'a nu mai era stapanu a supra sa, ci deveni o jucarea a destinului.

In starea acésta noua a lui, ce e dreptu, nu se simtie bine. I parea, că si candu ar fi rateciu pe niste cali neamblate, de unde nu scie sè se rentórea. Par' că ar fi unu strainu in o societate, care si-petrece binic. Că vinitu aice din o alta lume.

Si fiindu că nici decátu nu putea sè readuca liniscea in consinti'a sa, avea trebuintia de distractiune, trebuia sè mérga unde-va intre ómeni, sè uite aceste grigi apesatórie, si sè se deprinda cu vieti'a sa cea noua.

Elu dara facu o ochire prin actele sale, déca n'are unde-va vr'unu terminu de pertractare seu atare licitatiane in provincia ?

Si gasi o licitatiane, departe, in comun'a Fründesci, tocmai unde siedea si Székelyhidy.

Candu observă acésta, tresari. Ce eventualitate neasteptata ! Acolo va revedé pe Irma, pe care n'a vedut-o de la serat'a baronului Bérczfalvy ! Éta prim'a dispositiune a sortii !

— Inse óre sè mergu acolo ? — se intrebă elu in primulu momentu. Irma va gândi indata, că eu numai pentru dins'a m'am dusu. Cade-se acésta ?

Si dupa unu momentu de siovaire si-respusne :

— De ce sè nu me ducu ? Au nu sum eu adovcatu ? Au nu trebue sè mérga advocatulu in totu loculu, unde lu-tramitu interessele clientilor sei ?

— Si-apoi in sfirsitu, — incheia dinsulu, — chiar si sè me ducu tocmai pentru Irma, nu sum eu in dreptu a face acésta ? Legatur'a mea cu Aurora e numai de adi pana mane, din care nu s'a conservat decátu numai form'a esteríora, anelulu de credintia. Nu credu sè mai portu multu timpu pe degetu acestu simbolu de iubire. Acusi am sè deviu liberu érasi, si atunce voiu puté sè iubescu pe cine voiu vré. Dar pan' atunce inca mi-este iertatu sè-mi cautu distractiune, unde o gasescu. Si fiindu că Irma mi-promite desfatera cea mai placuta, haidamu la ea !

Si peste o jumetate de óra dinsulu se află pe catre, catra Fründesci, unde sosi cu anima palpitanda.

Elu se cobori la cas'a satului. Notariulu i era prietenu ; ispravira iute agendele oficiale. Apoi dinsulu facu visita la Székelyhidy, unde se sciea deja, că dinsulu a sositu la Fründesci, căci in o comuna asiatica unu evenimentu asiatic de mare iute se respondește.

Stapanulu casei tocmai nu era a casa. Marturindu sinceru, lui Stefanu nici nu-i parea tare reu de acésta. N'a vinitu elu aice de dragulu lui.

Dóm'a si domnisiór'a lu-intimpinara cu cea mai mare afabilitate, ceea ce i facu o impressiune forte placuta.

Conversatiunea se infirà despre evenimentele dilei, si fia-care participă la ea. Dóm'a Székelyhidy se infatisiă lui Stefanu că o dama forte placuta si culta, care posedu numai o esperintia bogata, dar mai are si o cultura literaria si artistica considerabila.

Éra Irma i apară, in contrastu cu infatizarea din serat'a baronului Bérczfalvy, o fintia blanda, modesta si lipsita de ori ce picanteria respingatoriu.

Spiritulu ei, ce e dreptu, era si acuma asiatic de veselu, ridicatoru si glumetiu, că in serata ; inse acel'a nu superá, ci inveseliat pe toti.

Apoi frumseti'a ei ! Ah ! ast'a par' că a devenit si mai incantatoriu. Atunce elu a vediut-o in toaleta de balu, inzestrata cu tóte ornamintele unei splendori orbitórie ; acuma inse ea avea o simpla toaleta de casa, fara alte ornaminte decât frumseti'a dinsei.

Dar ornementulu acest'a era mai farmecatoriu decât tóte ornamintele maestrite ; căci era naturalu, adeveratu si dumnediesc.

Stefanu o vedea cu sublima desfetare, ochii lui par că priviau plaiul frumsetiei eterne, si anim'a-i par că simtie impressiunea unei fericiri supra-paramentene.

Acuma dinsulu nu se mai temea de Irma. Nu voiai sè fuga de ea, sè scape de impressiunile ei si se se ferésca de apropiarea ei. Din contra, i facea bucuria, o nalta fericire cerésca, putendu-o contempla astfel si admirandu graciile ei adorabile.

Elu se simtie eliberatu, anim'a-i nu-lu mai atragea catra Aurora ; i parea, că e deja liberu, si de aceea credea, că poate sè admire pe Irma fara nici o remuscare.

Liberu ?

Da, in cătu privesce legatur'a lui cu Aurora, căci dinsulu a ruptu fara sfiela acea legatura.

Inse in privinti'a positiunii sale actuale, dinsulu nu numai că nu era liberu, dar pe nesimtite fu deja incatusiatu, deveni sclavu, care nu mai are vointi'a sa, si care trebue sè se inchine idolului seu.

Elu era deja sclavulu Irmei.

Éta rezultatulu acestei revederi !

Cu anima inundata de fericire parasí dinsulu a cesta familia, de unde i suridea auror'a unui vîitoriu fericit, si unde sperá a regasi paradisulu seu perduto.

Pe candu sosi a casa, acolo deja lu-asteptá servitoriu lui Albinescu, care i adusese o epistola de la domnulu seu.

(Va urmá.)

S A E O N Y?

Calindarulu septemanei.

Duminică 4-a din postu, Evang. Marcu Cap. 9, st. 17--31.

Dumin. 14 26 Cuv. Par. Benedict.

Luni 15 27 Sf. Mart. Agapiu.

Marti 16 28 Sf. Mart. Savinu si Par. Chr. din Pat.

Mercuri 17 29 Cuv. Par. Alexie, Imp. Onor. si Arcadie.

Joi 18 30 St. Par. Chiril, Archiep. Ierusalimului.

Vineri 19 31 S. S. Mart. Chrisant si Darie.

Samb. 20 1 Cuv. Parinti cei ucisi in mon. Sf. Sava.

Conversare cu cetitorie.

Amabilele cetitorie si-voru aduce a minte de acelui interesant remasiagu de insurare, publicat in „Familia“, prin care dintre doi juni insoratiei acela care se va insorà mai tardi, trebuie sè se faca membru fondatoriu la Asociatiunea transilvana.

Respectivii remasitori nu cugetara la aceea, că acestu remasiagu alu loru se va divulgá in publicitate, si cu totu dreptulu, pentru că remasiagulu se inchiaia fara martori.

Unulu dintre remasitori trebui sè fia dara tradatoriu secretului.

E bine, amabile cetitorie, déca acelu unulu a venit tradatoriu, de ce óre si celalaltu sè nu fia indrepatitù a tradá unu secretu si mai interesantu!

Da, amabile cetitorie, me facu si eu tradatoriu, pentru că subsrisulu pseudonimu sum unulu dintre acel remasitori de insurare.

Premitu aceea, că acestu remasiagu e de o natura cu totulu seriosa, nu e numai gluma, si o dicu acésta nu pentru aceea dora, că sè devinu prin acésta chiar si inaintea amabileloru cetitorie mai — interesantu, ci că sè cästigu crediamentu deplinu secretului, ce in mania conremasitoriu meu tradatoriu lu-voiu tradá acum, si care altu-cum ar aparé numai că o crea-tiune a fantasiei — că unu romanu.

Cuprinsu seriosu cu cästigarea remasiagului, am cercatu impregiuru dupa o alesa a animii mele, si din indemnulu acesta in un'a din dilele trecute, fiindu di de serbatória, mi-am propusu a face o escursiune intr'unu orasiu vecinu.

Audisem că acolo sunt multe damicele incantatorie.

Dar ce necasu neasteptat! Podulu de la Muresiu, peste care aveam sè trecu, lu-duse ap'a. Cinu nu erá că sè potu trece cu trasur'a. Dar dupa pucina meditare ér devenii veselu. Mi-am adusu a minte, că in satulu vecinu am unu cunoscetu bunu si acel'a mi-va imprumutá trasur'a pan' la loculu doritu. Trecui dara Muresiulu cu unu cinu micu, si peste pucinu timpu me aflai la cunoscetulu amintituu.

Cu cea mai mare afabilitate mi-oferi elu trasur'a ceruta.

— Dór nu te duci la petite? — me intrebà glu-mindu cunoscetulu meu.

— Ce si graiesci! — i respunsei. — Am unu lueru de totu privatu!

Abié finii cunvintele aceste, si cine intrà in chilia? amiculu meu conremasitoriu.

— La n'aiba, dar pe dta ce minune te aduce adi la mine? — lu-intrebà amicalu domnulu casei.

Si fraparea mea fu colosală, candu aflai din res-punsulu lui, că si dinsulu se róga de o trasura si chiar la loculu unde caletoriam eu.

— Tréb'a e minunata! — dise gazz'a casei. — Eca puteti caletori dara la olalta, incat nu ve veti uri!

Amiculu meu inca me privi acum suprinsu.

Peste cäte-va minute ne aflamu deja pe drumu.

— Ce cauti tu in orasiulu X.? — lu-intreba pe amiculu meu.

— Am, frate, nesce cause private cu notariulu publicu. Dar tu ce cauti?

— Eu, — i respunsei, — am de a conferá cu ad-vocatulu N. despre nesce procese private.

Totu lucruri private!

Si abie ce ajunseramu in numitulu orasiu, ne si despartiramu de locu, că sè ispravim lucrurile nös-tru — private.

Eu pe o cale contraria de alu amicului meu, pornii dreptu catra o casa la o familia unde sciem că se afla — fetiti'a cea mai placuta si frumósa.

In fracu, cu clapu-cilindru, papuci de lacu, eti-chetatu de la capu pan' la picioare, intrai peste pragulu usii, că sè afflu alés'a animii mele, fericirea si raiulu venitoriului meu.

Dar... ce sè fia acést'a... in chilia me intim-pinà o afabila domna tinera, nu acea dama de casa, langa care sperámu a vedé incantatóri'a ei copilitia.

Gresitu-am eu óre cas'a?

Fraparea si confusiunea mea era nedescriptibila, cu atâtu mai tare, pentru că domna tinera mi era cunoscuta buna, si dins'a se bucurá deosebitu de visi-t'a mea.

— Am patitudo-o! — disei in mine.

Si chiar candu murmurà cunvintele aceste, se deschise usi'a chiliei, si pe usia intrà... cugetati că doru copil'a incantatória din casa, ce o cercámu... de unde!... era — amiculu meu conremasitoriu.

Era interesantu a vede si fraparea lui, afandu-me pe mine ací si vediendu pe tiner'a domna pe divanu.

Confusiunea reciproca pote nu ar fi avutu capetu, déca din norocire nu s'ar fi ivitu d'odata domnulu casei, unu vechiu amicu alu meu si si a conremasitoriu meu.

Eu acum pe deplinu me convinsei, că o fatalitate me facu sè gresiescu cas'a, si nu facui visit'a acolo unde doriam.

Dar bunulu nostru amicu si domnulu casei luà visit'a nostra de bani buni, si pana ce inserase bine nu scaparamu de la dinsulu.

Dar óre si amiculu meu conremasitoriu gresise cas'a?...

— Frate, — lu-intreba candu ne departaramu amendoi de ací, — d'apoi tu n'ai fostu la notariulu publicu?

— Cugetám că siede ací! — respunse dinsulu.

— Cum? ací nu-a siediutu nici odata, ci pre-cum sciu eu, ací o siediutu dlu Y. cu fetiti'a cea mai frumósa.

— D'apoi tu, — me intrebă amiculu, — tu n'ai fostu la advocatu?

— Si eu cugetăm că elu siede ací! — respunsei.

Dar respundiendu aceste me cuprinse unu risetu cu hohotu, căci nu me mai potui predominí in acoperirea rataciri mele clasice.

Si amiculu meu inca se tradă, acompaniandu-me in acestu risu.

Acum ne descoperiramu apoi sinceru scopulu venirii nóstre, si ratacirea nóstra prin aceea, că dlu cu fét'a frumósa s'a mutat din cas'a in care amu fostu.

— Frate, — mi-dise rentorcéndu-ne a casa pacaliti, — acest'a e unu malum omen, — asociatiunea transilvana va avé multu sè astepte dupa unu nou membru fondatoriu, déca totu asié ni se va in templá.

Acest'a e secretulu tradatu de mine din resbunare facia de conremasitoriulu meu tradatu.

A. Julianu.

CE E NOU?

Camer'a deputatiloru dilele trecute a desbatutu proiectulu de lege pentru organisarea fundului regescu. Deputatii Sasi au atacatu fórte aspru proiectulu, mai alesu deputatulu Bausnern, carele a pronunciato la adress'a natiunii unguresci cuvinte ne mai pomenite in diet'a ungurésca. Cu tóte aceste inse proiectulu se va primí.

Senatulu Romaniei a fostu disolvatu in 3/15 martisioru. Alegerile nòue s'au anuntiato pe 7 si 9 aprilie.

Damele cari vreu sè fia frumóse, si spre acestu scopu intrebuintiéza si néu'a de martisoru, au pututu sè aiba o deosebita placere in dilele trecute, căci dupa câte-va septemani de o adeverata primavéra, timpulu s'a schimbatu, si — dóra numai din galantería pentru ele — a ninsu érasi.

Veduv'a lui Maximilianu. Printr'unu inspaimantatoru contrastu, ne spune „le Sport“, nenorocit'a veduva a lui Maximilianu — odata asiá de mandra si orgolioasa — se vede adi transformata intr'o fiara selbatica. Ea se trantesce pe pamantu, intr'unu coltius alu camerii ce occupa in castelulu de Tervueren, si sare indată peste accia cari s'ar apropiá de ea. Tenebrile au cuprinsu cu totulu creerii sei si regin'a Enrieta, care s'a aretatu asiá de devotata catra cumnat'a sa, nu o vede de cătu fara scirea ei, cu ajutorulu unei ingenióse dispositiuni architecturale, creata la castelu pentru acestu scopu. Perulu seu pe care lu-pieptena in timpu de óre intregi, si list'a bucatelor sunt singurele ocupatiuni ale princesei. Ea mananca totu-deuna singura, si ridica de la mésa si pune ea insa-si talerile. Acésta sermana nebuna si obligatiunile mexicane este totu ce a remas din cea mai frumósa cugetare a domniei lui Napoleon III.

Societati si institute.

„**Romaní'a Juna**“, Societatea academica sociala-literaria a junimei romane din Viena a alesu la inceputulu semestrului II-le, adeca in siedint'a din 4 l. c., unu comitetu nou. Membrii acestui comitetu sunt : presiedintele : Drd. med. Octavianu Blasianu ; v.-presiedintele : stud. techn. Onoriu Tilea ; secretarii :

stud. jur. Alesandru Ciurcu si stud. techn. Teofilu Ratiu ; cassariulu : stud. com. Corneliu Cioranu ; controlorulu : stud. fil. Corneliu Isopescu ; si biblioteca-riulu : stud. silv. Basiliu Popescu. Se astépta, că societatea va inaintá multu sub conducerea acestui comitetu. — X.

Literatura.

✓ **Dlu Georgiu Pasca**, preotu in Gherla, publica invitare de prenumeratiune la opulu seu : „Viéti'a S. Ioanu Chrisostomu.“ Pretiulu 50 cr.

✓ **Dóue diuarie nòue** au aparutu de curendu in România : unulu la Bucuresci, intitulatu „Fulgerulu“, care nu ni anuncia de căte ori va aparé, — si altulu in Römniculu-Seratu, sub titlulu „Justitia“, care promite, că va esì in tota septeman'a odata.

Teatrul.

✓ **Dlu Fridericu Damé** scrie in „Romanulu“, că pana ce oper'a francesa in teatrulu celu mare din Bucuresci primește gratis sal'a, orchestr'a, serviciulu si luminatulu : directiunea romana e obligata a plati tóte aceste! Nu e acest'a unu lucru, care isbescé si uimesce pe ori si cine!?

✗ **O nòua drama romanésca.** Compania dramatica, represintata si dirigiata de dlu M. Pascaly, la 4/16 martie a represintat in teatrulu celu mare din Bucuresci pentru prim'a-óra pies'a : „Tiér'a si Mihnea Voda“, drama nationala istorica in 5 acte si 7 tablouri, de dlu Fridericu Damé.

Musica.

Concertulu lui List, datu la 20 l. c. in Budapest in favorulu ceorlu pagubiti prin esundare, a reesitudo bine, nu numai in privint'a artistica, dar si in cea materiala.

✗ **Charlotta Patti** a datu de curendu concerte la Bucuresci, cu concursulu artistiloru Camillo Sivori violinistu, si Teodoru Ritter pianistu.

✗ **Societatea filarmonica romana** din Bucuresci, la 7/19 martisioru a datu primulu seu concertu simfonic in sal'a teatrului celu mare.

Industria si comerciu.

Reclama americana. Faptulu, că totu ce este ingeniosu, se petrece in America. Smith si Jones sunt ambii fabricanti de sapunu si amendoi intielegu reclama. Smith, a carui fabrica este la New-York, si-imagineaza a orná tóte stanccele de pe malurile Hudsonului, pana la o distantia de mai multe mile de orasiu, cu acésta inscriptiune in litere gigantice : „Cumperati sapunulu Smith!!“ Acésta negresitu strica lui Jones. Cauta cătu-va timpu o contra-reclama decisiva si o gasesce . . . Dupa câte-va dile caletorii pe Hudson ceteau pe tóte stanccele, de desub de : „Cumperati sapunulu Smith“, acésta lalta inscriptiune cu litere si mai gigantice : „Déca nu gasiti sapunulu Jones!!!“ (Voc. Covur.)

La Paris se va tiné in 1879 érasi o espositiune universala. Directorulu generalu e si numitu deja de catra guvern.

Tribunale.

Dlu Stefanu Ioanovicu a deschisu cancelaría advocatiala in Budapest, strad'a manei de auru nr. 5.

Dlu I. M. Rosiu, practicantu la tribunalulu din Vérsetiu, fu numitu vice-notariu la tribunalulu din Biserica-alba.

Feliurite.

Unu chipu fôrte simplu pentru desfacerea casatoriei. Acestu chipu este introdusu in moravurile sociale ale Birmanilor. Acolo candu unu barbatu si o femeia nu mai potu trai impreuna, desfacu legaturile conjugale in chipulu urmatoru. Aprindu dôue luminari, se inchidu in colibele loru, se punu josu si astépta in liniste pana se trecu de totu luminarile. Acele'a, a caruia luminare s'a stinsu mai antâiu, se scôla indata si parasesee cas'a, ca se nu se mai intórcă nici odata inapoi. Partea care se departeza nu mai ia nimica alta, afara de straile cari le are pe sine in acelui momentu; töte celelalte devin proprietatea partii celeialalte. (Aper. Leg.)

O fêta curagiôsa. In érn'a anului 1838 in pensionatulu de fete alu orasului Limoges in Francia a eruptu unu focu, care s'a respandit fôrte iute. Toti au grabit u se scape din edificiulu ardiendu. De odata s'audi unu strigatu infriosciatu : o copila mica fu uitata in odai'a sa. Atunce o tinera copila svelta esclamandu : „Eu voiu mantuî-o!“ — sari in cas'a ardienda. Peste câte-va mominte ea esî érasi din flacarc, aducêndu in bratie pe fetiti'a mantuita. Abia trecura câte-va dile, si regele tramise fetei curagiôse o medaila de auru, si unu capitanu — martoru alu bravurei dinsei — i ceru man'a. Acestu capitanu acum a presiedintele Franciei, si fêt'a curagiôsa se chiama madame Mac-Mahon.

Suvenirea mortiloru.

O perdere nationala. Cetim u in „Trompet'a Carpatiloru“, că archimandritulu Averchie, fostulu directoru alu scôlei macedono-romane din Bucuresci, a murit la 18 febr., la manastirea Grijan, in Thesal'ia. Repausatulu a fostu unu adeveratul apostolu alu deșteptării romanismului in Epiru, Macedonia si Thesal'ia; elu a dusu la Bucuresci 35 juni de la Pindu, ca se inventie acolo romanesce si rentorcênduse, se respandésca cultur'a limbei romane intre ai loru; elu a fondat in Macedonia mai multe scoli si biserici romane. In eternu amintirea lui!

Dimitrie Stanescu, — ni spune „Curierul“ din Iasi, — ingineru forestieru, si mai bine de 10 ani inspectoru silvicu in Moldova, (de origine din Transilvania), membru alu societătii inventatiurei poporului romanu din Iasi, si membru alu societătii geografice italiane din Florentia, dupa o bôla indelungata, muri in etate de 44 de ani. Reposatulu lasa o socia veduva si dôue fete orfeline; elu mai lasa Romaniei antâia „harta silvica“ a tierei, lucrare, prin care obtinu medali'a de auru a M. Sale Domnitorului Carol I. Pe langa lucrulu manei mai lasa si inspiratiunile spiritului seu, prin cartea intitulata : „Colectiune de poesii“, dedicata femeii si copiiloru sei si tiparita la anulu 1871.

Barbu Stanciu, preotu in comun'a Zagueni, langa Caransebesiu, a repausat la 8 martiu, in etate de 50 de ani, si alu 22-le alu preotiei sale.

Florianu Michesiu, fostu prefectu in 1848/9, a repausat la Bistritia in 17 martiu.

Ferdinandu Freiligrath, unul dintre poetii germani moderni de renume bunu, a murit in Cannstadt, la 17 l. c.

Ghicitura de siacu

de Aleșandru Lupanu.

Tu	Tu	de-	se-	besci	ceea	ri	o
su	ni-	o-	eu!	mi	stea	iu-	a
scum-	co-	subli-	ange-	De	unu	la-	d
ma-	aela	na	Spune	su	rasiu,	fi-	Si
pi-	pa	du	eu?	copi-	ce	a-	nl-
estu	bela	lasiu	nu	Si	re	asiu	
flo-	la	na	Scum-	Ah!	unu	nchi-	ceea
di	pa	re	esti	Te	eu-	de-	so

Se poate deslega dupa saritulu calului.

Post'a Redactiunii.

Cilu. Doin'a, séu mai bine balad'a, e pré cunoscuta. Altela noué bucuros. Ori catu de multi colaboratori aveam, totusi primim cu placere lucrari bune de la ori si cine. Cu novela s'a urmatu conform dorintie dtale.

Orfan'a. De vei corege cele câte-va gresielu in metru si una in cadiutia, i vomu face locu.

Treiluniulu jan.—mart. alu foii nôstre se va incheia cu nrulu 13. Deci rogâmu de timpuriu pe toti accia, ale caror u abonaminte voru espirá, se binevoiesca ale renoi pan'atunce, de cumva voiescu se aiba fôia nôstra si in viitoru, că-ci — precum de la anulu nou incocé, asiá — si in treiluniulu viitoru numai acelora li se va tramite fôia, cari au platitu inainte. Onorab. publicu s'a pututu convinge, că noi nisuumu din ce in ce a satisface töte dorintiele; in acestu treiluniu numerulu colaboratorilor nostri s'a sporit, er ilustratiunile s'a inmultit. Ceremu dar si noi concursulu publicului. Rogâmu pe toti amicii acestei intreprinderi, se o recomande si altora in cerculu cunoșintiei loru. Pretiulu pe unu anu 10 fl., pe jumetate de anu 5 fl., pe trei luni 2 fl. 60 cr. Esemplare complete mai avemu din incepitulu anului. Recomandâmu a-tentiunii cetitoriloru nostri si „Siedietórea“, unic'a foia poporala romana, pe care si poporulu o intielege; pretiulu pe unu anu numai 1 fl.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariu lui Aleșandru Kocsu in Pest'a. 1876. Calea tieri nr. 39.